

ΕΛΙΑΜΕΠ **ΕΛΙΑΜΕΠ**

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
HELLENIC FOUNDATION FOR EUROPEAN & FOREIGN POLICY

20 ΧΡΟΝΙΑ YEARS

Ετήσια Έκθεση

Ερευνητική Έδρα Σταύρος Κωστόπουλος

Γιάννης Εμμανουηλίδης
Υπότροφος «Σταύρος Κωστόπουλος»

ΕΛΙΑΜΕΠ
Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής
Λεωφ. Βασ. Σοφίας 49
106 76 Αθήνα, Ελλάδα

☎ +30 210 7257 110

☎ +30 210 7257 114

emmanouilidis@eliamep.gr

www.eliamep.gr
www.emmanouilidis.eu

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2008

Ετήσια Έκθεση – Ερευνητική Έδρα Σταύρος Κωστόπουλος

Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης, υπότροφος «Σταύρος Κωστόπουλος», ξεκίνησε να εργάζεται στο Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) την 1^η Οκτωβρίου 2007. Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης έχει κάνει αρκετές δημοσιεύσεις σχετικά με την πολιτική και θεσμική εξέλιξη της ΕΕ, τις προοπτικές της διαφοροποιημένης ενοποίησης σε μια ΕΕ των 27+, την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και άμυνας της Ένωσης και τη διεύρυνση της ΕΕ. Υπήρξε σύμβουλος κυβερνήσεων, θεσμικών οργάνων της ΕΕ, ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και ΜΚΟ σε μια ευρεία σειρά θεμάτων σχετικά με την ευρωπαϊκή ενοποίηση, και σχόλια του για τις ευρωπαϊκές υποθέσεις φιλοξενήθηκαν σε ευρωπαϊκά ΜΜΕ. Μεταξύ 1999-2007, πριν γίνει Ερευνητής Σταύρος Κωστόπουλος στο ΕΛΙΑΜΕΠ, διετέλεσε Ερευνητής στο Center for Applied Policy Research (C·A·P) του Μονάχου, Γερμανία, υπεύθυνος για τρία ερευνητικά προγράμματα σχετικά με την ευρωπαϊκή μεταρρύθμιση και διεύρυνση, σε συνεργασία με το Bertelsmann Foundation, Guetersloh, Γερμανία. Έχει επίσης εργαστεί ως Ερευνητής στο Institut für Europäische Politik (IEP), υπεύθυνος για την ερευνητική ενότητα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ). Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης σπούδασε διεθνείς σχέσεις και στρατηγικές σπουδές στο Ηνωμένο Βασίλειο και οικονομικά στο Πανεπιστήμιο Erlangen-Nürnberg, Γερμανία (για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε το www.emmanouilidis.eu).

Κατά τον πρώτο χρόνο του στο ΕΛΙΑΜΕΠ, ο Γιάννης Εμμανουηλίδης ενεπλάκη σε μια σειρά από προγράμματα. Μια επιλογή των κυριότερων δραστηριοτήτων παρατίθεται παρακάτω:

(1) ELIAMEP Thesis

Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης ήταν υπεύθυνος για την υλοποίηση και εκδοτική επιμέλεια μιας καινούριας εκδοτικής σειράς του ΕΛΙΑΜΕΠ. Το *ELIAMEP Thesis* καλύπτει θεματικές ενότητες σχετικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, το ρόλο της Ευρώπης στο παγκόσμιο γίγνεσθαι και σημαντικές εξελίξεις από το χώρο των διεθνών σχέσεων.

Στο πρώτο τεύχος του ELIAMEP Thesis, που εκδόθηκε το Μάιο του 2008, ο Γιάννης Εμμανουηλίδης εξετάζει τις προοπτικές για μια διαφοροποιημένη ολοκλήρωση στο πλαίσιο μιας Ευρώπης των 27+. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) θα χρειαστεί διαφορετικές ταχύτητες, προκειμένου η διευρυμένη και πιο ετερογενής – από πολιτικής, οικονομικής και γεωπολιτικής άποψης – ΕΕ να παραμείνει αποτελεσματική. Ο Εμμανουηλίδης πιστεύει ότι η μελλοντική πορεία διαφοροποίησης δεν θα κυριαρχείται από ένα και μόνο μοντέλο διαφοροποίησης. Στην πράξη, είναι πιο πιθανό να δούμε πολλές διαφορετικές μορφές ευέλικτης ολοκλήρωσης, που θα αφορούν από τη δημιουργία μιας νέας, ξεχωριστής Ένωσης ως την ανάπτυξη πολύ περιορισμένων μορφών συνεργασίας μεταξύ μιας μικρής ομάδας μελών της ΕΕ εντός και εκτός του ευρωπαϊκού πλαισίου. Αλλά ποια πορεία προς μια πιο διαφοροποιημένη Ευρώπη θα έπρεπε να ακολουθηθεί; Ποιες μορφές διαφοροποιημένης ολοκλήρωσης θα έπρεπε να αποφευχθούν και ποιες να προτιμηθούν; Για να απαντήσει στα ερωτήματα αυτά ο Γιάννης Εμμανουηλίδης καταθέτει εννέα προτάσεις πολιτικής. Το πρώτο τεύχος του *ELIAMEP Thesis* δημοσιεύθηκε και στην επιθεώρηση **Greek Diplomatic Life**.

(2) Συνέδριο “The EU and its Neighbours: In Search of New Forms of Partnership”

Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης ήταν συνυπεύθυνος για την υλοποίηση και επίβλεψη του συνεδρίου «**The EU and its Neighbours: In Search of New Forms of Partnership**», που συνδιοργανώθηκε από το ΕΛΙΑΜΕΠ και το Bertelsmann Foundation. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο Σούνιο, μεταξύ 3-6 Ιουλίου 2008. Το συνέδριο υποστηρίχτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, Πρόγραμμα Jean Monnet.

Σε μια κρίσιμη συγκυρία, 45 εξέχοντες διανοητές, διαμορφωτές πολιτικής και δημοσιογράφοι έδωσαν ιδέες για τη μελλοντική σχέση μεταξύ της ΕΕ και των ανατολικών και νότιων γειτόνων της. Οι συμμετέχοντες από πολυάριθμες Ευρωπαϊκές

και άλλες χώρες (1) συζήτησαν τις προσδοκίες της ΕΕ και των γειτόνων της, (2) ανέλυσαν τη τρέχουσα κατάσταση της Ευρωπαϊκής πολιτικής, (3) εξερεύνησαν τις δυνατότητες μιας νέας Ένωσης για τη Μεσόγειο, (4) διερεύνησαν τις προοπτικές συνεργασίας στους τομείς της γεωργίας, εκπαίδευσης, ενέργειας και μετανάστευσης και (5) τέλος, σκιαγράφησαν πιθανές εναλλακτικές μεταξύ πλήρους μέλους και μη μέλους.

Κατά την προετοιμασία του συνεδρίου ο Γιάννης Εμμανουηλίδης έγραψε ένα κείμενο με τίτλο **Alternatives between Full Membership and Non-Membership – Fata Morgana or Silver Bullet**. Το κείμενο αναλύει τις εναλλακτικές μορφές σύνδεσης και ενσωμάτωσης πέρα του επιπέδου της πλήρους ιδιότητας μέλους. Το υπάρχον επίπεδο σύνδεσης μεταξύ ΕΕ και των γειτόνων της μπορεί να επεκταθεί. Ωστόσο, οποιαδήποτε μορφή *Association Plus* θα φτάσει κάποια στιγμή τα όρια της και θα χάσει την ελκυστικότητά της, εάν η συνδεδεμένη χώρα επιθυμεί διακαώς να συμμετέχει στην ΕΕ. Σε αυτή την περίπτωση, η ΕΕ μπορεί είτε (α) να αρνηθεί την επιθυμία των γειτονικών χωρών να ξεπεράσουν το επίπεδο της σύνδεσης, (β) να ακολουθήσει τον κλασικό δρόμο προς την ένταξη ή (γ) να ψάξει για εναλλακτικές πέρα από την *Association Plus*. Στην τελευταία περίπτωση, η ΕΕ θα πρέπει να προσφέρει στις γειτονικές χώρες μια ουσιαστική διάσταση της ιδιότητας μέλους, δίνοντας τους λόγο στο σύστημα λήψεως αποφάσεων της Ένωσης. Πέρα από το μοντέλο της σύνδεσης, το κείμενο προτείνει δύο νέες εναλλακτικές που μπορεί να προσφέρει η ΕΕ: Μερική ιδιότητα μέλους ή περιορισμένη ιδιότητα μέλους. Το κείμενο συζητά τις προοπτικές των εναλλακτικών μορφών σύνδεσης και ενσωμάτωσης και αναγνωρίζει τέσσερις παράγοντες και όρους που θα αύξαναν την πιθανότητα οι εναλλακτικές αυτές να προχωρήσουν από τη θεωρία στην πράξη.

(3) Κείμενο Πολιτικής ΕΛΙΑΜΕΠ: **Conceptualizing a Differentiated Europe**

Τον Ιούνιο του 2008, ο Γιάννης Εμμανουηλίδης εξέδωσε ένα κείμενο πολιτικής για το ΕΛΙΑΜΕΠ με τίτλο **Conceptualizing a Differentiated Europe**. Στο παρόν κείμενο πολιτικής ο Γιάννης Εμμανουηλίδης εξετάζει τις προοπτικές διαφοροποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 και περισσοτέρων κρατών μελών, ώστε να μπορέσει η διευρυμένη ΕΕ να παραμείνει αποτελεσματική. Η αυξανόμενη πολιτική, οικονομική, κοινωνική, και γεωπολιτική ανομοιογένεια ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ, οι διαφορετικοί πολιτικοί στόχοι και προσδοκίες των κρατών μελών σχετικά με το μέλλον της ΕΕ και οι πιέσεις που δέχεται η ΕΕ από τρίτες χώρες που προσδοκούν την ένταξή τους, εντείνουν την ανάγκη για μεγαλύτερη διαφοροποίηση στους κόλπους της ΕΕ. Το ερώτημα δεν είναι αν στο μέλλον θα υπάρχει μια διαφοροποιημένη Ευρώπη, αλλά τι μορφή θα λάβει και με τι τρόπο θα πραγματοποιηθεί αυτή η διαφοροποίηση.

Στη μελέτη, εξετάζονται έξι μορφές διαφοροποίησης: (1) η δημιουργία μιας νέας, υπερεθνικής Ένωσης, (2) η συνεργασία με βάση τα υπάρχοντα εργαλεία και τις διαδικασίες της ΕΕ, (3) η διακυβερνητική συνεργασία εκτός των θεσμών της ΕΕ, (4) η διαφοροποίηση μέσω εξαιρέσεων (opt-outs), (5) η σύνδεση με τρίτες χώρες με μορφές διαφορετικές από το καθεστώς του πλήρους μέλους, και (6) η (αρνητική) διαφοροποίηση μέσω αποχώρησης.

Εξετάζονται και αναλύονται οι πολιτικές και θεσμικές συνέπειες αυτών των διαφορετικών ειδών ευέλικτης ολοκλήρωσης. Στο τέλος του κειμένου αναφέρονται δέκα προτάσεις πολιτικής για μια πιο διαφοροποιημένη Ευρώπη και επισημαίνονται οι προτιμητέες μορφές διαφοροποίησης.

(4) Συμμετοχή στο project **Think Global – Act European (TGAE)**

Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης ήταν υπεύθυνος για το συντονισμό της συμμετοχής του ΕΛΙΑΜΕΠ στο project **Think Global – Act European (TGAE)** που οργανώθηκε από δυο Γαλλικά think tanks, το *Notre Europe* και το *Fondation pour l'innovation politique (Fondapol)*. Το TGAE project συγκέντρωσε μια ομάδα 13 ονομαστών Ευρωπαϊκών think tanks, προκειμένου να υποβάλλουν προτάσεις στο τρίο της Ευρωπαϊκής προεδρίας, Γαλλία, Τσεχία και Σουηδία (Ιούλιος 2008 – Δεκέμβριος 2009). Εκτός από το ΕΛΙΑΜΕΠ, που συνεισέφερε πέντε κείμενα στην τελική μελέτη, τα υπόλοιπα think tanks που συμμετείχαν στο TGAE project ήταν: Bruegel, Brussels; Centre for European Policy

Studies (CEPS), Brussels; Centre for European Reform (CER), London; demosEUROPA, Warsaw; Danish Institute for International Studies (DIIS), Copenhagen; European Council on Foreign Relations (ECFR); European Policy Centre (EPC), Brussels; EUROPEUM, Prague; Swedish Institute for European Policy Studies (SIEPS), Stockholm; Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), Berlin.

Η τελική μελέτη, με μια εισαγωγική περίληψη και όλα τα κείμενα των συμμετεχόντων εκδόθηκε στα Αγγλικά και τα Γαλλικά και παρουσιάστηκε στο κοινό στις 23 Μαΐου 2008 στο Παρίσι σε συνεργασία με το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο του Παρισιού, το ίδρυμα Άσπεν, την εφημερίδα Les Echos και το Euractiv.fr. Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν υψηλού προφίλ πολιτικές προσωπικότητες. Η μελέτη θα λειτουργήσει ως βάση συζήτησης για το European Think Tank Forum, που θα πραγματοποιηθεί το Σεπτέμβριο του 2008 στο Παρίσι και θα διοργανωθεί από τα Ιδρύματα Άσπεν Γαλλίας, Notre Europe και Fondapol

Μαζί με τη Ρούμμη Γρόπα από το ΕΛΙΑΜΕΠ, ο Γιάννης Εμμανουηλίδης συνέβαλε στη μελέτη με το κείμενο **Combining Pragmatism and Vision – The Future of EU Enlargement**, που πραγματεύεται τις προοπτικές περαιτέρω διεύρυνσης της ΕΕ. Τα υπόλοιπα κείμενα που υποβλήθηκαν από το ΕΛΙΑΜΕΠ είναι:

- Panayiotis C. Ioakimidis, The Ratification and Implementation of the Treaty of Lisbon – What is at Stake?
- Nikos Koutsiaras, Growth, Employment and Social Justice, the Lisbon Strategy Notwithstanding
- Anna Triandafyllidou, European Migration Policy and the Labour Market – Thinking Outside the Square
- Loukas Tsoukalis, A Call for a More Political Europe

(5) Έκθεση του L'Esprit de Sel Group

Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης είναι μέλος του **L'Esprit de Sel Group**, μίας ομάδας συμβούλων που προσκλήθηκαν από τον Marek Siwiec, Αντιπρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στην ομάδα συμμετέχουν ακόμη οι: Carl-Fredrik Bergström, Senior Fellow at the Swedish Institute for European Policy Studies (SIEPS) and lecturer at Stockholm University, Stockholm; Lykke Fries, Pro-Rector of the University of Copenhagen; Christophe Hillion, Professor of European Law and co-director of the Europa Institute, Leiden University; Paul Hofheinz, President of The Lisbon Council, Brussels; Gaetane Ricard-Nihoul, Secretary General of Notre Europe, Paris; Pawel Swieboda, Director of demosEUROPA, Warsaw; and Tamas Szemler, Deputy Director, Institute for World Economy, Hungarian Academy of Sciences, Budapest.

Το Μάιο του 2008 το L'Esprit de Sel Group εξέδωσε την πρώτη του μελέτη – **Giving Globalisation a European Face**. Η μελέτη που παρουσιάστηκε στο κοινό στις 14 Μαΐου 2008 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συζητά και προτείνει τρόπους αντίδρασης της ΕΕ στις πολυπρόσωπες προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Κατά τη μελέτη, η παγκοσμιοποίηση παρέχει ένα μεγάλο υπόβαθρο για την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Πλέον, θα λειτουργεί ως η κύρια δομική εμπειρία για το επόμενο στάδιο της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρώπη θα πρέπει να έχει ένα καλύτερο όραμα για το τι επιθυμεί να πετύχει στον κόσμο. Η μελέτη συμπεραίνει ότι έχοντας ξεπεράσει το τραγικό παρελθόν και έχοντας έρθει κοντύτερα μεγαλώνοντας ενωμένοι, είναι η ώρα της Ευρώπης να δοκιμάσει τον εαυτό της απέναντι στις απαιτήσεις μιας νέας παγκόσμιας εποχής.

(6) Συμμετοχή στο US-European Working Group on Security and Defence

Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης είναι μέλος του **US-European Working Group on Security and Defence**, που συναντήθηκε τρεις φορές κατά το 2008 στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Το project που ξεκίνησε με τη συνεργασία του γερμανικού Bertelsmann Foundation και του American RAND Corporation στοχεύει στην παραγωγή μιας έκθεσης πολιτικής που θα αναγνωρίζει τα θέματα που απασχολούν από κοινού τους

διατλαντικούς εταίρους και θα προχωρεί σε από κοινού προτάσεις για την αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών. Η έκθεση θα παρουσιαστεί στο κοινό το δεύτερο εξάμηνο του 2008. Η ομάδα εργασίας απαρτίζεται από κορυφαίους Ευρωπαίους και Αμερικανούς ειδικούς σε διεθνείς, διατλαντικές και Ευρωπαϊκές σχέσεις.

(7) Άλλες δημοσιεύσεις

Μεταξύ Οκτωβρίου 2007 – Σεπτεμβρίου 2008 ο Γιάννης Εμμανουηλίδης έγραψε και δημοσίευσε διάφορα άρθρα, σχόλια και μελέτες που αναφέρονται στη λίστα δημοσιεύσεων στις σελίδες 7-8.

(8) Συμμετοχές σε διεθνή συνέδρια, συναντήσεις και σεμινάρια (επιλογή)

Ο Γιάννης Εμμανουηλίδης συμμετείχε σε πολυάριθμα διεθνή συνέδρια, συναντήσεις και σεμινάρια:

- 11-12 Οκτωβρίου 2007: Συμμετοχή και ομιλία στο συνέδριο "The Impact of EU Enlargement on European Integration and the Global Political Economy" που οργανώθηκε από το Center for Applied Policy Research (C·A·P) και το Centre for European Studies στο Renmin University of China (CESRUC) στο Μόναχο, Γερμανία.
- 19 Νοεμβρίου 2007: Συμμετοχή στο συνέδριο που οργανώθηκε από το τοπικό γραφείο του European Centre on Foreign Relations (ECFR) στη Σόφια, Βουλγαρία. Το συνέδριο κάλυψε τέσσερις ενότητες: την παρούσα κατάσταση στη Γεωργία, τη σχέση Ρωσίας – ΕΕ, τις προοπτικές για τα Δυτικά Βαλκάνια και ιδίως το μελλοντικό καθεστώς του Κοσόβου και τις δυνατότητες συνεργασιών στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας.
- 21 Νοεμβρίου 2007: Συνάντηση του L'Esprit de Sel Group, μιας συμβουλευτικής ομάδας του Marek Siwiec, Αντιπροέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Βρυξέλλες, Βέλγιο.
- 27 Νοεμβρίου 2007: Συμμετοχή σε συνάντηση του European Policy Institutes Network (EPIN) που οργανώθηκε από το Centre for European Studies (CEPS) στις Βρυξέλλες, Βέλγιο.
- 21-22 Ιανουαρίου 2008: Συμμετοχή στην πρώτη συνάντηση του US-European Working Group on Security and Defence στις Βρυξέλλες, Βέλγιο.
- 28 Ιανουαρίου 2008: Συμμετοχή στο δεύτερο EU Governance Forum που οργανώθηκε από το European Policy Centre (EPC) στις Βρυξέλλες, Βέλγιο.
- 14/15 Φεβρουαρίου 2008: Παρουσίαση της έκθεσης "Beyond 2010 – European Grand Strategy in a Global Age" από το Venusberg Group και συζήτηση με Σουηδούς ειδικούς σε θέματα άμυνας και ασφάλειας στη Στοκχόλμη, Σουηδία.
- 10/11 Απριλίου 2008: Συμμετοχή και ομιλία στο σεμινάριο "Exploring the Scope of the European Neighbourhood Policy (ENP): Towards New Forms of Partnership?" που οργανώθηκε από το Netherlands Institute of International Relations (Clingendael), Χάγη, Ολλανδία.
- 21-22 Απριλίου 2008: Συμμετοχή στη δεύτερη συνάντηση του US-European Working Group on Security and Defence, Μόναχο, Γερμανία.
- 14 Μαΐου 2008: Παρουσίαση της έκθεσης "Giving Globalisation a European Face" από το L'Esprit de Sel Group στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Βρυξέλλες, Βέλγιο.
- 23 Μαΐου 2008: Συμμετοχή στην παρουσίαση της έκθεσης "Think Global – Act European", Παρίσι, Γαλλία.
- 16/17 Ιουνίου 2008: Συμμετοχή στην τρίτη συνάντηση του US-European Working Group on Security and Defence, Ουάσιγκτον, ΗΠΑ.
- 3-6 Ιουλίου, 2008: Συμμετοχή και ομιλία στο συνέδριο "The EU and its Neighbours: In Search of New Forms of Partnership" που οργανώθηκε από το ΕΛΙΑΜΕΠ και το Bertelsmann Foundation στο Σούνιο.

- 14-18 Ιουλίου 2008: Ομιλία στο European Academy 2008 του Austrian Institute for European Security Policy (AIES) στο Gumpoldskirchen κοντά στη Βιέννη, Αυστρία.
- 10-11 Σεπτεμβρίου 2008: Συμμετοχή και ομιλία στο 18th Economic Forum στην Κrynica, Πολωνία.
- 19-20 Σεπτεμβρίου 2008: Συμμετοχή στο European Think Tanks Forum που οργανώθηκε από τα Institut Aspen France, Notre Europe και Fondapol, Παρίσι, Γαλλία.

Κατάλογος Δημοσιεύσεων

Janis A. Emmanouilidis, *Das differenzierte Europa*, in Franz Decker and Marcus Höreth (eds.), *Verfassung Europas – Perspektiven des Integrationsprojekts*, VS Verlag, forthcoming 2008.

Rob Boudewijn and Janis A. Emmanouilidis, *How to proceed after the Irish "no"*, *Clingendael Commentary*, The Hague, July 2008.

Janis A. Emmanouilidis, *Alternatives between Full Membership and Non-Membership – Fata Morgana or Silver Bullet?*, paper prepared for the conference "The EU and its Neighbours: In Search of New Forms of Partnership", Sounio, July 3-6, 2008, Athens 07/2008.

Janis A. Emmanouilidis, *After a First Irish "No"*, comment published at blogs@eliamep, Athens, June 2008.

Janis A. Emmanouilidis, *Nach einem ersten irischen "Nein"*, Athens, June 2008 (published on www.emmanouilidis.eu).

Janis A. Emmanouilidis, *Differentiated Europe – Nine Recommendations*, in *Greek Diplomatic Life*, May 2008, pp. 13-14, 27, 39.

Janis A. Emmanouilidis, *Conceptualizing a Differentiated Europe*, *ELIAMEP Policy Paper No 10*, Athens, June 2008.

Janis A. Emmanouilidis and Ruby Gropas, *Combining Pragmatism and Vision – The Future of EU Enlargement*, in *Notre Europe and Fondation pour l'innovation politique* (eds.), *Think Global – Act European*, Paris, 2008.

Janis A. Emmanouilidis and Ruby Gropas: *L'Élargissement de l'UE: concilier pragmatisme et ambition*, in *Notre Europe and Fondation pour l'innovation politique* (eds.), *Think Global – Act European*, Paris, 2008.

Janis A. Emmanouilidis et al, *Giving Globalisation a European Face*, Brussels, May 2008 (published by the *L'Esprit de Sel Group*)

Janis A. Emmanouilidis, *Differentiated Europe – Nine Recommendations*, *ELIAMEP Thesis, 1/2008*, Athens, May 2008

Janis A. Emmanouilidis, *Finalität* (forthcoming December 2008), Hans-Georg Wehling and Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „*Das Europalexikon*“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, *Vertiefung* (forthcoming December 2008), Hans-Georg Wehling and Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „*Das Europalexikon*“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, *Europäischer Verfassungsvertrag* (forthcoming December 2008), Hans-Georg Wehling and Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „*Das Europalexikon*“, 2008 (forthcoming), Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, *Erklärung von Laeken* (forthcoming December 2008), Hans-Georg Wehling and Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „*Das Europalexikon*“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, *Denkpause* (forthcoming December 2008), Hans-Georg Wehling and Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „*Das Europalexikon*“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, *Opting-out* (forthcoming December 2008), Hans-Georg Wehling and Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „*Das Europalexikon*“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, *Flexible Integration* (forthcoming December 2008), Hans-Georg Wehling and Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „*Das Europalexikon*“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, Ioannina Kompromiss, Hans-Georg Wehling und Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „Das Europalexikon“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, Konstruktive Enthaltung, Hans-Georg Wehling und Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „Das Europalexikon“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, Post-Nizza-Prozess, Hans-Georg Wehling und Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „Das Europalexikon“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, Qualifizierte Mehrheit, Hans-Georg Wehling und Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „Das Europalexikon“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, Ständige Strukturierte Zusammenarbeit, Hans-Georg Wehling und Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „Das Europalexikon“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)

Janis A. Emmanouilidis, Doppelte Mehrheit, Hans-Georg Wehling und Martin Grosse Hüttman (Hrsg.), „Das Europalexikon“, Dietz Verlag, Bonn (forthcoming)